

Прогалини і колізії у праві та законодавстві

Поняття прогалин у праві та законодавстві

Прогалина у праві

- це повна або часткова відсутність у чинних нормативно-правових актах необхідних юридичних норм, що потребують правового регулювання
- це аномія (Е. Дюркгайм, Т. Парсонс)

Приклад:

Прогалина у законі

- повна або часткова відсутність потрібних правових норм у конкретному законі

Поняття прогалин:

(ч. 9 ст. 10 Цивільного процесуального кодексу України):

«якщо спірні відносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини **(аналогія закону)**, а за відсутності такого - суд виходить із загальних засад законодавства **(аналогія права)**»

Види прогалин у праві

1) у вигляді повної відсутності регулювання питання

Приклад:

2) у вигляді неповного врегулювання

Приклад:

Причини прогалин у законодавстві

- невміння законодавця відобразити в нормативних актах усе різноманіття життєвих ситуацій, які вимагають правового регулювання (*первісна прогалинність*)

Причини прогалин у законодавстві

- невміння законодавця передбачити появу нових життєвих ситуацій у результаті постійного розвитку суспільних відносин, здійснити щодо них певні законодавчі дії *(подальша прогалинність)*

Причини прогалин у законодавстві

- технічні помилки законодавця, допущені при розробці законів і у використанні прийомів юридичної техніки

Колізії у законодавстві

Юридичні колізії

це протиріччя один одному
формально діючих правових
актів, що регулюють ті самі суспільні
відносини

Приклади:

Колізії у законодавстві

Колізійна норма права

норма, що вирішує колізії між правовими актами даної

держави або між законами різних держав

Колізії у законодавстві

*Юридичні колізії не слід плутати з
конкуренцією загальної*

*(ширшої за обсягом) та **спеціальної**
(більш вузької за змістом)*

норм закону.

Приклади:

Причини виникнення колізій у законодавстві: **Аналіз і коментар**

- недосконалість сучасного законодавства, що відображається у його невідповідності правилам законодавчої техніки
- низький рівень системності нормативно-правових актів

Причини виникнення колізій у законодавстві: **Аналіз коментар**

- недосконалість юридичної термінології
- наявність у сучасному законодавстві значної кількості оціночних понять, що призводять до визначення змісту акта відповідно до власних інтересів владних суб'

ЄКТІВ

Причини виникнення колізій у законодавстві: **Аналіз і коментар**

- невизначеність компетенції органів влади, що спричиняє порушення принципу розподілу влади
- низький рівень професійної культури юристів та правової культури населення, що призводить до правового нігілізму

Види колізій:

«вертикальні колізії»

колізії, які містяться в нормативно-правових актах, що мають різну юридичну силу

«горизонтальні колізії»

колізії, що виникають між нормами, які є рівними за юридичною силою

Умови виникнення колізій: *Коментар або приклади*

наявність двох або більше норм права

норми права повинні регулювати одні й ті ж суспільні відносини

норми права повинні бути одночасно чинними

положення, що містяться в одній нормі права, повинні суперечити, відрізнятися до положень, що містяться в іншій нормі права

Способи подолання прогалин у праві

Усунення прогалин

має місце у процесі правотворчості шляхом прийняття нових норм права, внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів

Подолання прогалин

можливе під час правозастосовчого процесу за допомогою застосування аналогії, що є більш оперативним способом

Приклади, аналіз

Застосування аналогії закону та аналогії права

Аналогія закону

вирішення конкретної юридичної справи на основі норми права, розрахованої не на даний, а на подібний випадок.

Приклади

Аналогія права

вирішення конкретної юридичної справи на основі загальних принципів права (верховенства права, справедливості, демократизму, рівності перед законом та судом тощо).

Суттєва увага приділяється принципам права, які закріплені в Конституції України. **Приклади**

Субсидіарне застосування норм права

Приклади і аналіз

Субсидіарне застосування норм права

додаткове застосування одного інституту або галузі права до відносин, що регулюються іншим інститутом або галуззю права, що, як правило, закріплене в законі.

За аналогією не можуть застосовуватися норми публічного

права, що спрямовані на обмеження прав і свобод громадян з метою охорони громадського порядку і безпеки.

Способи подолання колізій між нормами рівної юридичної сили

Реферати:

- 1) *lex specialis derogat generalis* (лат. «спеціальний закон відміняє (витісняє) загальний закон»)
- 2) *lex posterior derogat priori* (лат. «пізнішим законом відміняється більш ранній»)
- 3) *lex posterior generalis non derogat priori speciali* (лат. «наступний загальний закон не скасовує більш ранній спеціальний закон аналогічної юридичної сили»)

Способи подолання колізій у законодавстві

Реферат

<p>у випадку колізії між Конституцією України та іншими актами</p>	<p>застосовується норма Конституції України (згідно з ч. 1 ст. 8 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і мають відповідати їй, а відповідно до п. 3 ст. 8 Конституції України, норми Конституції України є нормами прямої дії)</p>
<p>у разі колізії між актами різної юридичної сили</p>	<p>застосовується акт вищої юридичної сили (застосовується закон, якщо є колізія із актом Уряду, або застосовується Указ Президента у разі колізії з відомчим актом міністерства)</p>

Способи подолання колізій

Реферат

у разі колізії між міжнародними договорами, схваленими законами України, та законами України	застосовується міжнародний договір
у разі колізії між актами різних органів	застосовується акт вищого органу

Способи подолання колізій у законодавстві

Реферат

у разі колізії між актами одного органу	застосовується акт, виданий пізніше
у разі колізії загального закону та спеціального закону	застосовується спеціальний закон

**У разі колізії між актами,
прийнятими одним
органом влади, загальна
норма прийнята
пізніше, ніж спеціальна,
не застосовується**

**Для вирішення юридичних колізій
використовується також: *Приклади і коментар***

- тлумачення норми права
- прийняття нового акту та відміна старого
- внесення змін та доповнень у чинні акти
- кодифікація законодавства
- вирішення питання Конституційним Судом України